

Asia: VN/23682/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle EU:n jätteensiirtoasetuksen täytäntöönpanemista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Satamat ry kiittää lausuntopyynnöstä jättesiirtoasetuksen kansallisiksi tarkennuksiksi.

Uudistetun EU:n jätteensiirtoasetuksen merkittävät tavoitteet satamanäkökulmasta ovat torjua haittoja epäasianmukaisista rajat ylittävistä jätesiirroista, helpottaa kierrätettävien ja uudelleen käytettävien jätteiden siirtoja EU:n sisällä ja torjua jätteiden laittomia siirtoja. Jätelakiin suunniteltujen muutosten ja lisäysten tarkoituksena on toteuttaa mainittuja tavoitteita.

Suomen Satamat pitää jätelakiin suunniteltuja muutoksia perusteltuina ja Suomen ympäristökeskuksen työtä helpottavana sen luvittaessa ja valvoessa kansainvälisiä jätesiirtoja:

- 111 § (Jätteen kansainvälisen siirron kieltäminen maksun laiminlyönnin takia), joka helpottaa SYKE:n mahdollisuuksia puuttua laiminlyönteihin yksinkertaisemmin,
- 116 § (Jätteen kansainvälisen siirron vakuus) hallinnollista työtä vähentävänä ja samalla jätesiirtoon liittyvien velvoitteiden loppuunsaattamiseen kannustavana, kun määräaikaisesta toistaiseksi voimassa olevaksi muuttuva jätesiirron vakuus palautetaan sen antajalle vasta kun kaikki luvitetun erän siirtoon liittyvät tehtävät on suoritettu.
- 122 § (Tiedonsaantioikeus) valvovan oikeutta saada aiempaa kattavammin tarkastustoiminnassa tarvittavia tietoja.
- Uusi 117d § (Kansainvälistä jättesiirtoa koskevien tietojen toimittaminen) joka parantaa tiedonkulkua sekä siirtoon osallistuvien maiden kesken että siirtoon osallistuvien toimijoiden kesken. Suomen Satamat pitää tärkeänä, että satamanpitäjällä on alueen toiminnan ympäristöluvan haltijana tärkeä saada tiedot satamaan liittyvistä jättesiirtojen kuljetustapahtumista ja muista satama-aikaisista toimenpiteistä. Ne vaikuttavat siihen, miten satamavaihe saadaan hoidettua suunnitelmallisesti ja varmistaen sataman eri toimintojen yhteensovittamiseen.

Sataman asema kansainvälisessä jätesiirrossa

Meriteitse tehtävissä kansainvälisissä jätesiiirroissa satamaa tarvitaan kuljetettavien lastien siirtämiseksi merikuljetuksesta maakuljetukseen ja päinvastoin. Lämmön ja sähkön tuotantoon käytettävän, yhdyskuntajätteestä erotetun muoviperäisen kierrätyspolttoaineen tuonti alkoi kasvaa ripeästi vuonna 2022 sen jälkeen, kun samaan tarkoitukseen käytetyn raakapuun tuonti loppui, eikä Suomessa ole ollut riittävästi korvaavaa puuta tai kotoperäistä jätettä.

Kuljetuserien ajoituksesta tai käsittelylaitoksen prosesseihin liittyvistä syistä ostaja ei aina pysty vastaanottamaan saapuvia eriä ja siirtämään niitä suoraan prosessikäyttöön niiden saavuttua satamaan ja tultua puretuksi aluksesta. Ostajan varautuu tilanteeseen tyypillisesti sopimalla säilytyksestä satamassa ja esim, mahdollisesta paalien esikäsittelystä polttoa varten ennen jatkokuljetusta laitokselle loppukäsittelyyn. Lastierät ovat tänä aikana luvitetun siirron vakuuden piirissä ja kuljetussopimuksen mukaisen osapuolen (myyjän, välittäjän tai ostajan) haltijuuden alaisena. Vakuudella varaudutaan myös siihen tilanteeseen, että laivauserän saavuttua todetaan, ettei se täytäkään sille asetettuja laatuvaatimuksia ja että se pitää palauttaa lähettäjälle hävitettäväksi.

Jätesiiirron ja satamatoiminnan ympäristöluvan yhteensovittamista tulee jatkaa

Suomen Satamat katsoo, että vaikka jätteensiirtoasetuksen kansallisen toimeenpanon suunnitellut muutokset ovat perusteltuja, ne eivät riitä sellaisenaan ratkaisemaan jätesiiirron satama-aikaisen vaiheen jäljellä olevia vastuunjakokysymyksiä. Ne liittyvät kahden eri lainsäädännön – jätesiiirron toimeksiantajan vastuulla olevan jätesiiirron ja satamanpitäjän toiminnan ympäristöluvan – yhteensovittamista ja kummankin osapuolten vastuiden selkeää jakautumista ja päällekkäisyyksien poistamista.

Tästä esimerkki ovat mm. jätesiiirrosta annettavat tiedot, joista raportoidaan jätteensiirtoasetuksen liite VII:n mukaisesti. Sen sisältämän lomakkeen kohta 2 sisältää tiedon ”Maahantuoja/Vastaanottaja”. Jäte-erän vastaanottaminen väliaikaiseen säilytykseen sataman alueelle ei tee satamanpitäjästä sopimusosapuolta itse jätesiiirrosta. Satama vastaanottopaikkana kertoo osoitteesta, jossa jäte-erä on matkalla kohti käsittelylaitosta (vrt. alus, jossa erä matkaa maasta toiseen), ja jona aikana toiminnanharjoittaja vastaa lastin ympäristövaikutusten hallinnasta ympäristölupansa ja säilytykseen liittyvien sopimustensa puitteissa (vrt. alus, jota koskevat merenkulun ympäristösääntelyn velvoitteet ja vastuut sekä kuljetussopimuksen ehdot). Kansallisella tasolla tehtävät tulkinnat auttaisivat täsmentämään osapuolten tehtävät ja vastuut kaikkien hyödyksi sekä luvituksen ja menettelyiden sujuvuuden parantamiseksi.

Tarnanen-Sariola Kirsti
Suomen Satamat ry